

Gottwald, Hitler i Stalin. Prodej hrnků a triček se vrací k soudu

Foto: Adam Tichý, Seznam Zprávy

Na hrncích s komunisty i diktátory za 300 korun dál vydělává nakladatelství Naše vojsko.

Nejvyšší soud znovu otevřel kauzu nakladatelství Naše vojsko za prodej hrnků s nacisty. E-shop ale dál nabízí komunistické pohlaváry i diktátory. Od letoška je přitom propagace komunismu trestná stejně jako nacismus.

Nejvyšší soud nyní znovu otevřel případ prodeje předmětů s nacistickou tematikou nakladatelstvím Naše vojsko, kauzou se tak bude znovu zabývat pražský městský soud.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání nejvyšší státní zástupkyně Lenky Bradáčové, která nesouhlasila s předešlým postupem soudů. Majitel nakladatelství Emerich Drtina podle obžaloby mezi lety 2017 až 2020 mimo jiné na e-shopu i v pobočce nakladatelství prodal přes 3400 hrnků a přes tisíc triček s vyobrazeními osobností třetí říše.

Za podporu a propagaci hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka mu hrozilo až deset let vězení, Obvodní soud pro Prahu 5 mu uložil trest tří let vězení s pětiletou podmínkou, on a nakladatelství také dostali peněžitý trest dohromady přes milion korun.

Verdikt ale zrušil městský soud s tím, že nešlo o trestný čin, a kauzu předal městskému úřadu do přestupkového řízení. Právě s tímto rozhodnutím Bradáčová nesouhlasila, podle ní bylo obvinění závažné.

Na svém e-shopu přitom nakladatelství v současnosti stále nabízí další předměty, jejichž prodej zakazuje stejný zákon. Mimo jiné se na hrncích nebo tričkách objevují představitelé komunismu, jehož propagaci novela trestního zákoníku od začátku roku staví na stejnou úroveň jako propagaci nacismu.

Gottwald znovu v nabídce

Od začátku tohoto roku zákon o zákazu propagace hnutí potlačujících lidská práva přímo zmiňuje nacismus a komunismus. Předměty s tvářemi těchto režimů se tak již běžně na našem území sehnat nedají. Na webu nakladatelství Naše vojsko ale i v polovině září stále najdeme třeba hrnek nebo tričko s Gustavem Husákem, hrnek s Gottwaldem nebo Brežněvem i předměty s historickými diktátory.

Právník Michal Neřád z advokátní kanceláře Valíček a Valíčková pro Seznam Zprávy už dříve popsal, že prodej podobných předmětů je trestný až na zákonem předvídané výjimky, a to pro vzdělávací, výzkumné či umělecké účely. „Prodej předmětů, jejichž cílem

je podpora nebo propagace komunismu, je nyní posuzován v zásadě obdobně jako prodej obdobných předmětů obsahujících nacistické motivy. Prodej hrníčků, triček či jiných předmětů určených pro běžné lidské potřeby s vyobrazením podobizny vedoucích představitelů komunistického režimu je za splnění zákonných podmínek trestným," uvedl Neřád.

Redakce Seznam Zpráv se pokusila nakladatelství a jejího majitele Emericha Drtinu kontaktovat už v lednu s dotazem na předměty s komunistickou tematikou, ale bez odpovědi. Hrnky s tvářemi Gottwalda a Brežněva, které byly v e-mailu od redaktora zmíněné, ale z prodeje na webu na nějakou dobu zmizely. Nyní jsou ovšem opět v nabídce. Ani v současnosti Emerich Drtina na dotaz redakce nereagoval.

Podle mluvčího Nejvyššího státního zastupitelství Petra Malého zastupitelství problematiku sleduje, prodej určitých produktů na webu konkrétního nakladatelství ale komentovat nemůže. „Obecně nelze v takových případech vyloučit dovození trestní odpovědnosti, ovšem vždy bude záležet na konkrétních okolnostech daného případu, které je potřeba posoudit ve všech souvislostech, což přísluší věcně a místně příslušnému státnímu zastupitelství," sdělil Malý.

První náměstek ředitele Ústavu pro studium totalitních režimů a právník Kamil Nedvědický zatím nemá informace o žádných případech, ve kterých by se novela zákona v praxi uplatnila. Policie informace o uplatnění této novely podle mluvčího Jakuba Vinčálka nevede, protože ve statistikách se všechny případy propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod počítají dohromady. Letos jich podle Vinčálka bylo zatím 67.

Žádné případy, kde by soudy posuzovaly prodej podobných předmětů po začátku novely, zatím nejsou dohledatelné ani podle Neřáda. „To však neznamená, že obdobné případy nejsou prověřovány nebo že již nemohlo být vydáno dosud nezveřejněné rozhodnutí," doplnil.

Prodávají se i další diktátoři

Předmětem obžaloby byl mimo jiné také kalendář s osobnostmi třetí říše. Kvůli němu podalo na jaře 2020 trestní oznámení na nakladatelství a jeho majitele několik organizací, například Federace židovských obcí. Kritizovali ho i izraelský a německý velvyslanec v ČR. Ministerstvo vnitra vypovědělo nakladatelství smlouvu o nájmu pro sklad, pražský magistrát vypověděl smlouvu prodejně nakladatelství na Andělu.

Aktuálně nakladatelství opět nabízí kalendář na příští rok, prezentuje ho přitom ilustracemi Hitlera a Stalina.

Foto: snímek obrazovky z webu nakladatelství Naše Vojsko, Seznam Zprávy

Problematický může být prodej i předmětů s dalšími historickými diktátory a kontroverzními postavami. K hrnku s tváří Mao Ce-tunga, který má e-shop stále v prodeji, se pro Seznam Zprávy už dříve vyjádřil Nedvědický z ÚSTR. „Čínský komunismus na nás sice bezprostřední vliv neměl, ale byla to stejná ideologie jako komunismus Sovětského svazu, za kterou také stály desítky milionů mrtvých. Když postihujeme komunismus a nacismus, musíme postihovat i fašismus i všechny ostatní projevy těchto totalitních ideologií,” uvedl s tím, že prodávání propagačních předmětů s lidmi, kteří páchali zločiny ve jménu totalitní ideologie, právnímu řádu neodpovídá a mělo by být postihováno.

Nakladatelství nabízí předměty například s tvářemi Fidela Castra, Muammara Kaddáfího, Saddáma Husajna nebo Stalina a Lenina.

U Stalina, Lenina a Fidela Castra je zřejmá souvislost s komunistickými hnutími. „Podle mého názoru je proto namístě hodnotit jejich podobizny na prodávaných předmětech podle stejného právního rámce jako podobizny dalších představitelů těchto hnutí,” uvedl Neřád.

Jiná pak může být situace v případě Kaddáfího nebo Saddáma Husajna. „Zákon vedle nacistických a komunistických hnutí zahrnuje také jiná hnutí splňující uvedené znaky. Je tedy nutné určit, jaké hnutí daná osoba představuje a zda jsou podmínky trestního postihu naplněny. Samotná skutečnost, že šlo o diktátora, k takovému závěru nestačí,” řekl.

Ekonomický motiv trestnost nevylučuje

Neřád také zdůraznil, že je v každém případě třeba individuální posouzení. „Označení zboží za ‚sběratelské předměty‘ podle mého názoru nemůže samo rozhodnout o jeho právním posouzení. Podstatné je, zda deklarovanému účelu odpovídá skutečná povaha nabídky a okolnosti prodeje. Stejně tak nelze automaticky ztotožňovat historické či kritické připomenutí určité osobnosti s propagací hnutí, jehož byla představitelem,“ uvedl s tím, že je vždy třeba hodnotit i rozsah činnosti a úmyslné zavinění.

Neřád také připomněl, že v kauze Naše vojsko je významný už rozsudek Nejvyššího soudu z roku 2023, který obsahuje některé závěry důležité pro posuzování prodeje obdobných předmětů. „Prodejce například nemusí být členem extremistického hnutí ani na něj být osobně napojen. Není vždy nutné označit konkrétní organizaci, soud naopak připustil posuzování propagace současného neonacistického hnutí jako celku. Musí však existovat hnutí, k němuž jednání směřuje, a potřebné úmyslné zavinění,“ zmínil například Neřád.

Trestní odpovědnost pak nevyklučuje ani ekonomický motiv, zvláštní pozornost soud věnoval nabízení předmětů neomezenému okruhu zákazníků. „Takový způsob prodeje může podle okolností odůvodnit závěr, že prodávající je srozuměn také s jejich využitím příznivci neonacistických hnutí. Není nezbytné prokazovat osobní kontakt s těmito příznivci ani konkrétní ovlivnění hnutí,“ doplnil Neřád s tím, že rozhodnutí ale nestanoví automatickou trestnost každého prodeje historických podobizen.

Šíření toxikomanie

Drtina už dříve u soudu argumentoval tím, že jeho nakladatelství vydává historický časopis a na reklamní předměty vybíral ty osobnosti, které se objevily na jeho titulní straně. Podle svých slov cílil na sběratele. Už tehdy upozornil na to, že mezi lidmi na suvenýrech byli i komunisté.

Problémy se zákonem měl Drtina už dřív. Dvakrát byl odsouzen za šíření toxikomanie kvůli distribuci knihy Recepty z konopí. Po prvním odsouzení s prodejem následně nepřestal, v roce 2021 tak dostal pravomocně roční podmíněný trest. Bránil se tím, že z komisního prodeje titul už stáhnout nemohl.

Nakladatelství prošetřovala policie kvůli tričkům a hrnkům s portréty Adolfa Hitlera nebo Reinharda Heydricha už dříve, v létě 2018 ale případ uzavřela s tím, že se trestný čin nestal, protože motivem nebylo nic jiného než zisk v rámci ekonomické činnosti.

